

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-301-2-87>

Сабакарь Сергій, старший викладач кафедри рисунка НАОМА

Творчість Вільяма Кентріджа: аспекти пам'яті та ідентичності

Ключові слова: мистецькі твори Вільяма Кентріджа, південноафриканське мистецтво кінця ХХ ст., малюнок, політична пам'ять, апартеїд.

Segii Sabakar, Senior Lecturer of the Drawing Department NAFAA

William Kentridge's artworks: aspects of memory and identity

Abstract: William Kentridge is a South African artist. In his art works he raises the themes of social injustice, aspects of memory and identity formed around the historical trauma of apartheid. His charcoal drawings for animation talk about memory through photographing changes and erasures on a single sheet.

Key words: artworks by William Kentridge, South African art of the late 20th century, drawing, political memory, apartheid.

Вільям Кентрідж народився в Південно-Африканській республіці в 1955 р. та належить до покоління, чий досвід сформований колоніальним і постколоніальним насильством. Його роботи базуються на документальному підході та обертаються навколо історичної травми апартеїду та колоніалізму. Метою дослідження є аналіз досвіду використання швидкого рисунку у відео-анімаціях художника.

В. Кентрідж працює в різних техніках, таких як: друковані графічні техніки, рисунок, відео-анімація. Особливо відомий своєю серією рисованої відео-анімації 1990-х років, що побудована на використанні рисунку вугіллям та його стирання, зміни об'єкту й безпосереднього фільмування його у відео-анімацію. Кентрідж фотографує рисунки, щоб записати їхню історію. Стирання вугілля – це недосконала дія, що завжди залишає сіру пляму на папері, тому фотодокументація не лише фіксує зміни в рисунку, але й розкриває історію цих змін, оскільки кожне стирання залишає слід від того, що було раніше. Він передає плин часу за допомогою стирання. Художник створює ключовий кадр, потім за допомогою перерисовування деяких ділянок робить наступний, таким чином, залишаючи тіні того, що було стерто, фізичні залишки минулих дій.

Мистецьке ставлення В. Кентріджа до проблеми пам'яті та історії реалізується завдяки використанню техніки швидкого рисунку та рисованої анімації. Пам'ять та забуття, як філософські концепції, лягли в основу практики його рисунків вугіллям. Кентрідж має унікальний підхід у створенні анімації, працюючи на одному аркуші шляхом стирання та повторного рисування частин зображення. Він постійно документує процес методом фотофіксації, що стає основою для анімації. Процес рисування, що залишає сліди, плями чи лінії попередніх кадрів схожий на практику палімпсестів, але в анімації. В його відео слід залишається в анімаційному русі

часу, де минуле, хоча і в невеликих залишках, є матеріально присутнім. Запам'ятовувати, на думку художника, означає читати сліди. Стирання та знищення, уникнення та забуття і є матеріальним проявом структури та нестабільності персональної та історичної пам'яті. Художник зосереджується на аспектах пам'яті та ідентичності. Це знаходить спорідненість із філософським, естетичним, етичним та політичним «слідом», що за Ж. Дерріда є парадоксом присутності, коли рух створюється саме відтермінованою відсутністю в кожному кадрі. Про сліди у своїй власній роботі Кентрідж пише: «Коли я почав рисувати, я дуже старався робити ідеальні стирання. Пізніше я зрозумів, що сліди, залишені на папері, були невід'ємними від змісту малюнків».

В. Кентрідж створив тривожну та дезорієнтуючу форму візуального мистецтва, щоб дослідити труднощі примирення з пам'яттю, травмою у Південній Африці після апартеїду. Його роботи порушують політичні теми, в них закладено не лише захоплення естетичною стороною, але й механізм рефлексії глядача. Пам'ять про десятиліття апартеїду та триваючі наслідки насильницьких дій визначають не лише зміст, але й розкривають комеморативні структури. Кентрідж як білий чоловік європейського (єврейського) походження в Південній Африці усвідомлює свій привілей як свою втрату. Замість того, щоб приховувати цей привілей, він використовує його як важіль для критики режиму, розвиваючи певний ступінь гніву проти історії, що «написала» цей жахливий сценарій, який змушує мовчати. У своїх творах він досліджує, що саме змушує мовчати й займати позицію, сутність якої можна висловити словами «мій колір шкіри такий і я не можу говорити про це». У своїй творчості він бореться з минулим перед обличчям сьогодення, малювання для нього це перевірка ідей, уповільнена версія думки. Роботи Кентріджа розміщуються на стику непостійності/плинності/невизначеності та процесом фіксування. Він фотографує процес стирання, коли-утворюється зв'язок між видимим – рисунками, та невидимим – процесом зйомки. Так само, як і вся Південна Африка опинилась між апартеїдом і пост-апартеїдом, вся країна стала перед фактом створення себе заново. Кентрідж у своїх роботах говорить про пам'ять, фотографуючи стирання, сліди та фрагменти фігур. Його цікавить політичне мистецтво, тобто мистецтво двозначності, протиріччя, незавершених жестів і невизначеного кінця.

В процесі дослідження творчості Кентріджа стає зрозумілим, що саме швидке рисування вугіллям і є смислоутворюючим для серії анімацій художника, як результат його дослідження жорсткої повсякденності апартеїду в Південній Африці. Так зміст анімації миття формується не розповіддю про дії героїв, а завдяки трансформації фігур у матеріалі як запису авторських міркувань. Він використовує мотив процесу як образ історії, як символ політичних та історичних змін і суспільної трансформації.

